



Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

2014 dccc 4

RHAN 5

CODI FFIOEDD AC ASESIAU ARIANNOL

Codi ffioedd am ddiwallu anghenion

59 Pŵer i osod ffioedd

- (1) Caiff awdurdod lleol ei gwneud yn ofynnol i berson dalu ffi i'r awdurdod am ddarparu neu drefnu i ddarparu gofal a chymorth neu (yn achos gofalwr) cymorth o dan adrannau 35 i 45 i ddiwallu anghenion person.
- (2) Caiff ffi a osodir o dan is-adran (1) gwmpasu dim mwy na'r gost y mae'r awdurdod lleol yn ei thynnu wrth ddiwallu'r anghenion y mae'r ffi yn gymwys iddynt.
- (3) Ond pan fo awdurdod lleol yn diwallu anghenion am fod adran 35(4)(b)(i), 36, 38, 41(2), (4) neu (6)(a)(i), 43(2) neu (4)(a)(i) neu 45 yn gymwys, caiff ei gwneud yn ofynnol i berson dalu ffi i'r awdurdod (yn ychwanegol at unrhyw ffi a osodir o dan is-adran (1)) am sefydlu'r trefniadau ar gyfer diwallu'r anghenion hynny.
- (4) Mae pŵer awdurdod lleol i osod ffi o dan yr adran hon yn ddarostyngedig i'r canlynol—
 - (a) y ddarpariaeth a wneir mewn rheoliadau o dan adran 61 neu 62 (os oes rhai), a
 - (b) dyletswyddau'r awdurdod o dan adrannau 63, 66 a 67 (os ydynt yn gymwys).

60 Personau y caniateir i ffioedd gael eu gosod arnynt

- (1) Mae'r adran hon yn disgrifio'r personau y caniateir i ffioedd gael eu gosod arnynt o dan adran 59.

- (2) Caniateir i ffi am ddarparu neu drefnu i ddarparu gofal a chymorth i ddiwallu anghenion oedolyn, neu ar gyfer sefydlu'r trefniadau ar gyfer y gofal a'r cymorth hwnnw, gael ei gosod ar yr oedolyn hwnnw.
- (3) Caniateir i ffi am ddarparu neu drefnu i ddarparu gofal a chymorth i ddiwallu anghenion plentyn, neu ar gyfer sefydlu'r trefniadau ar gyfer y gofal a'r cymorth hwnnw, gael ei gosod—
- (a) pan fo'r gofal a chymorth yn cael eu darparu i blentyn, ar oedolyn sydd â chyfrifoldeb rhiant dros y plentyn hwnnw;
 - (b) pan fo anghenion y plentyn am ofal a chymorth yn cael eu diwallu drwy ddarparu rhywbeth i oedolyn, ar yr oedolyn hwnnw.
- (4) Caniateir i ffi am ddarparu neu drefnu i ddarparu cymorth i ddiwallu anghenion gofalwr, neu am sefydlu'r trefniadau ar gyfer y cymorth hwnnw, gael ei gosod—
- (a) pan fo'r cymorth yn cael ei ddarparu i ofalwr sy'n oedolyn, ar y gofalwr hwnnw;
 - (b) pan fo'r cymorth yn cael ei ddarparu i ofalwr sy'n blentyn, ar oedolyn sydd â chyfrifoldeb rhiant dros y gofalwr hwnnw;
- ond mae hyn yn ddarostyngedig i is-adran (5).
- (5) Pan fo anghenion gofalwr am gymorth yn cael eu diwallu drwy ddarparu gofal a chymorth i berson y mae'r gofalwr yn darparu, neu'n bwriadu darparu, gofal iddo, nid yw is-adran (4) yn gymwys; caniateir i ffi am ddarparu, neu drefnu i ddarparu, y cymorth hwnnw, neu am sefydlu'r trefniadau ar gyfer y cymorth hwnnw, gael ei gosod yn lle hynny—
- (a) pan fo anghenion y gofalwr am gymorth yn cael eu diwallu drwy ddarparu gofal a chymorth i oedolyn, ar yr oedolyn hwnnw;
 - (b) pan fo anghenion y gofalwr am gymorth yn cael eu diwallu drwy ddarparu gofal a chymorth i blentyn, ar oedolyn sydd â chyfrifoldeb rhiant dros y plentyn hwnnw.

61 Rheoliadau ynghylch arfer pŵer i osod ffi

- (1) Caiff rheoliadau wneud darpariaeth ar gyfer ac mewn cysylltiad ag arfer pŵer i osod ffi o dan adran 59.
- (2) Caiff y rheoliadau (ymhlith pethau eraill) wneud darpariaeth am swm y ffi y caniateir ei gosod o dan adran 59(1); a chaiff y rheoliadau (gan ddibynnu ar adran 196(2)) wneud hynny drwy, er enghraifft—
- (a) pennu uchafswm y caniateir ei osod am ofal a chymorth, neu (yn achos gofalwyr) gymorth, o fath penodedig neu gyfuniad penodedig o bethau o'r fath, neu fformiwla neu ddull i ddyfarnu'r uchafswm hwnnw;
 - (b) ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol bennu ffi am ofal a chymorth, neu (yn achos gofalwyr) gymorth, o fath penodedig neu gyfuniad penodedig o bethau o'r fath drwy gyfeirio at gyfnod amser penodedig;
 - (c) pennu, yn achos ffi y cyfeiriwyd ati ym mharagraff (a), uchafswm y caniateir ei osod, neu fformiwla neu ddull i benderfynu'r uchafswm hwnnw.
- (3) Caiff y rheoliadau (ymhlith pethau eraill) wneud darpariaeth am swm y ffi y caniateir ei gosod o dan adran 59(3); a chaiff y rheoliadau (gan ddibynnu ar adran 196(2)) wneud hynny, er enghraifft, drwy bennu uchafswm y caniateir ei osod am sefydlu trefniadau—

- (a) mewn amgylchiadau penodedig, neu
- (b) ar gyfer personau o ddisgrifiad penodedig.

62 Rheoliadau yn datgymhwyso pŵer i osod ffi

Caiff rheoliadau ddatgymhwyso pŵer awdurdod lleol i osod ffi o dan adran 59(1) neu (3) (ac felly cânt ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol ddiwallu anghenion o dan adrannau 35 i 45 yn rhad ac am ddim); a chaiff y rheoliadau (gan ddibynnu ar adran 196(2)) ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol wneud hynny, er enghraifft, pan fo'r gofal a'r cymorth, neu (yn achos gofalwyr) y cymorth—

- (a) o fath penodedig;
- (b) yn cael ei ddarparu neu ei drefnu o dan amgylchiadau penodedig;
- (c) yn cael ei ddarparu i bersonau o ddisgrifiad penodedig, neu'n cael ei drefnu ar eu cyfer;
- (d) yn cael ei ddarparu neu ei drefnu am gyfnod penodedig yn unig.

63 Dyletswydd i gynnal asesiad ariannol

- (1) Mae'r adran hon yn gymwys mewn perthynas â pherson y mae awdurdod lleol yn credu y byddai'n gosod ffi arno o dan adran 59, pe bai'n diwallu anghenion person am ofal a chymorth neu anghenion gofalwr am gymorth.
- (2) Rhaid i'r awdurdod lleol asesu lefel adnoddau ariannol y person er mwyn dyfarnu a fyddai'n rhesymol ymarferol i'r person dalu'r ffi safonol (ond mae hynny'n ddarostyngedig i adran 65).
- (3) Yn y Rhan hon ystyr "ffi safonol" yw'r swm y byddai awdurdod lleol yn ei godi o dan adran 59 pe na châi unrhyw ddyfarniad ei wneud o dan adran 66 ynghylch gallu person i dalu'r swm hwnnw.
- (4) Cyfeirir at asesiad o dan yr adran hon yn y Ddeddf hon fel "asesiad ariannol".

64 Rheoliadau am asesiadau ariannol

- (1) Rhaid i reoliadau wneud darpariaeth ar gyfer cynnal asesiadau ariannol ac mewn perthynas â'u cynnal.
- (2) Rhaid i'r rheoliadau wneud darpariaeth ar gyfer—
 - (a) cyfrifo incwm;
 - (b) cyfrifo cyfalaf.
- (3) Caiff y rheoliadau wneud darpariaeth hefyd ar gyfer y materion canlynol (ymhlith materion eraill)—
 - (a) trin, neu beidio â thrin, symiau o fath penodedig fel incwm neu fel cyfalaf;
 - (b) achosion neu amgylchiadau lle y mae person i'w drin fel un a chanddo adnoddau ariannol sy'n uwch na lefel benodedig (a'r rhain yn achosion neu'n amgylchiadau a all gynnwys, er enghraifft, achosion lle y mae'r person sy'n cael ei asesu wedi methu â darparu i'r awdurdod lleol, pan ofynnwyd iddo wneud hynny, wybodaeth neu ddogfennau sydd ym meddiant y person neu o dan ei reolaeth);
 - (c) achosion neu amgylchiadau lle y mae'n rhaid neu y caniateir i asesiad ariannol newydd gael ei gynnal.

65 Rheoliadau'n datgymhwyso'r ddyletswydd i gynnal asesiad ariannol

Caiff rheoliadau wneud darpariaeth am amgylchiadau lle nad yw'n ofynnol i awdurdod lleol (er gwaethaf adran 63) gynnal asesiad ariannol.

66 Dyfarniad ynghylch gallu person i dalu ffi

- (1) Pan fo awdurdod lleol wedi cynnal asesiad ariannol—
 - (a) rhaid i'r awdurdod ddyfarnu, yng ngoleuni'r asesiad, a fyddai'n rhesymol ymarferol i'r person a aseswyd dalu'r ffi safonol am y gofal a'r cymorth neu (yn achos gofalwyr) y cymorth y byddai ffi'n cael ei gosod arno mewn cysylltiad â hwy neu ef, a
 - (b) os yw'r awdurdod yn dyfarnu na fyddai'n rhesymol ymarferol i'r person a aseswyd dalu'r ffi safonol, rhaid i'r awdurdod ddyfarnu'r swm (os oes un) y byddai'n rhesymol ymarferol i'r person hwnnw ei dalu am y gofal a'r cymorth hwnnw neu'r cymorth hwnnw.
- (2) Yn yr adran hon ystyr "y person a aseswyd" yw'r person y mae ei adnoddau ariannol wedi eu hasesu o dan adran 63.
- (3) Rhaid i reoliadau wneud darpariaeth am wneud dyfarniadau o dan is-adran (1).
- (4) Rhaid i'r rheoliadau ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol benderfynu, mewn achos lle y mae adnoddau ariannol person (p'un ai incwm, cyfalaf, neu gyfuniad o'r ddau) yn uwch na lefel benodedig, y byddai'n rhesymol ymarferol i'r person hwnnw dalu'r ffi safonol.
- (5) Cyfeirir at y lefel a bennir at ddibenion is-adran (4) yn y Ddeddf hon fel "y terfyn ariannol".
- (6) Caiff y rheoliadau ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol ddyfarnu na fyddai'n rhesymol ymarferol i'r person a aseswyd dalu unrhyw swm am y gofal a'r cymorth neu (yn achos gofalwyr) y cymorth a fyddai'n lleihau incwm neu gyfalaf y person islaw lefelau penodedig; a chaiff y rheoliadau, (gan ddibynnu ar adran 196(2)) bennu lefelau gwahanol—
 - (a) ar gyfer incwm ac ar gyfer cyfalaf,
 - (b) ar gyfer amgylchiadau gwahanol, ac
 - (c) ar gyfer disgrifiadau gwahanol o bersonau.
- (7) Caiff y rheoliadau wneud darpariaeth hefyd (ymhlith pethau eraill) am achosion neu amgylchiadau lle y mae'n rhaid i awdurdod lleol, neu lle y caiff, ddisodli dyfarniad â dyfarniad newydd.
- (8) Mae dyfarniad o dan is-adran (1) yn cael effaith o ddyddiad y mae'r awdurdod lleol yn barnu ei fod yn rhesymol (a chaniateir iddo fod yn ddyddiad cyn yr un y gwnaed y dyfarniad arno); ond mae hynny'n ddarostyngedig i unrhyw ddarpariaeth a wneir mewn rheoliadau o dan is-adran (9).
- (9) Caiff rheoliadau wneud darpariaeth ynglŷn â'r dyddiad y mae dyfarniad o dan is-adran (1) i gael effaith ohono (a chaiff gynnwys darpariaeth i ddyfarniad gael effaith o ddyddiad cyn yr un gafodd ei wneud).
- (10) Pan fo dyfarniad yn disodli dyfarniad sy'n bodoli eisoes, mae'r dyfarniad sy'n bodoli eisoes yn parhau i gael effaith hyd nes y bydd y dyfarniad newydd yn cael effaith.

- (11) At ddibenion is-adran (10), mae dyfarniad yn disodli dyfarniad sy'n bodoli eisoes os yw'n ymwneud â'r un person a'r un gofal a chymorth neu (yn achos gofalwyr) yr un cymorth.

67 Dyletswydd i roi effaith i ddyfarniad ynghylch gallu i dalu ffi

- (1) Rhaid i awdurdod lleol roi effaith i ddyfarniad o dan adran 66 wrth osod ffioedd o dan adran 59.
- (2) Ond caiff rheoliadau wneud darpariaeth ynghylch amgylchiadau lle nad yw'r ddyletswydd o dan is-adran (1) yn gymwys.

68 Cytundebau ar daliadau gohiriedig

- (1) Caiff rheoliadau bennu ym mha achosion neu o dan ba amgylchiadau neu amodau y caiff awdurdod lleol, neu y mae'n rhaid i awdurdod lleol, ymrwymo i gytundeb ar daliadau gohiriedig gyda pherson y mae'n ofynnol iddo (neu y mae'n mynd i fod yn ofynnol iddo) dalu ffi o dan adran 59.
- (2) Mae cytundeb ar daliad gohiriedig yn gytundeb—
- (a) y mae'r awdurdod lleol yn cytuno odano i beidio â'i gwneud yn ofynnol i swm gofynnol y person gael ei dalu tan yr amser sy'n cael ei bennu yn y rheoliadau neu ei ddyfarnu'n unol â hwy, a
- (b) y mae'r person yn cytuno odano i roi i'r awdurdod lleol arwystl dros fuddiant y person yn ei gartref i sicrhau bod swm gofynnol y person yn cael ei dalu.
- (3) Swm gofynnol y person yw'r hyn o'r ffi y mae'n ofynnol i'r person (neu y mae'n mynd i fod yn ofynnol iddo) ei dalu o dan adran 59 ag a bennir yn y rheoliadau neu a ddyfernir yn unol â hwy.
- (4) Caiff y rheoliadau ei gwneud yn ofynnol neu ganiatáu i'r awdurdod lleol godi—
- (a) llog ar swm gofynnol y person;
- (b) unrhyw swm cysylltiedig â chostau gweinyddol yr awdurdod lleol a bennir yn y rheoliadau neu a ddyfernir yn unol â hwy;
- (c) llog ar swm a godir o dan baragraff (b).
- (5) Caiff y rheoliadau ddarparu bod y llog y cyfeiriwyd ato yn is-adran (4)(a) i'w godi drwy gyfrwng rhwymedigaeth yn y cytundeb ar daliad gohiriedig ac i'w drin yn yr un ffordd â swm gofynnol y person.
- (6) Caiff y rheoliadau—
- (a) pennu costau sydd, neu nad ydynt, i'w hystyried yn gostau gweinyddol at ddibenion is-adran (4)(b);
- (b) darparu bod swm y cyfeiriwyd ato yn is-adran (4)(b) neu fod llog y cyfeiriwyd ato yn is-adran (4)(c) i'w godi drwy gyfrwng rhwymedigaeth yn y cytundeb ar daliad gohiriedig ac i'w drin yn yr un ffordd â swm gofynnol y person.
- (7) Ni chaiff yr awdurdod lleol godi llog o dan reoliadau a wneir o dan is-adran (4) yn ôl cyfradd sy'n uwch na'r gyfradd a bennir yn y rheoliadau neu a ddyfernir yn unol â hwy.
- (8) Rhaid i'r rheoliadau wneud darpariaeth ynghylch hyd y cytundeb ac ar gyfer ei derfynu gan y naill barti neu'r llall; rhaid i'r rheoliadau, ymhlith pethau eraill, alluogi'r person i'w derfynu a therfynu'r arwystl y mae'n rhoi effaith iddo drwy—

- (a) hysbysu'r awdurdod lleol, a
 - (b) talu i'r awdurdod y swm llawn y mae'r person yn atebol i'w dalu mewn cysylltiad â swm gofynnol y person ac unrhyw swm a godir o dan reoliadau a wneir yn rhinwedd is-adran (4).
- (9) Caiff y rheoliadau wneud darpariaeth am hawliau a rhwymedigaethau'r awdurdod lleol a'r person pan fo'r person yn gwaredu'r buddiant y mae'r cytundeb yn ymwneud ag ef ac yn caffael buddiant mewn eiddo arall yng Nghymru neu Loegr; caiff y rheoliadau, er enghraifft, wneud darpariaeth—
- (a) i'r awdurdod lleol beidio â'i gwneud yn ofynnol i'r symiau y cyfeiriwyd atynt yn is-adran (8)(b) gael eu talu tan yr amser a bennir yn y rheoliadau neu a ddyfernir yn unol â hwy, a
 - (b) i'r person roi i'r awdurdod lleol arwystl dros ei fuddiant yn yr eiddo arall.
- (10) Mae cyfeiriad at gartref person yn gyfeiriad at yr eiddo y mae'r person yn ei feddiannu fel ei unig neu brif breswylfa; ac mae cyfeiriad at fuddiant person mewn eiddo yn gyfeiriad at fuddiant cyfreithiol neu lesiannol y person yn yr eiddo hwnnw.
- (11) Caiff rheoliadau gymhwyso'r adran hon, gydag addasiadau neu hebddynt, er mwyn galluogi person i gytuno i roi arwystl dros fuddiant y person mewn eiddo yng Nghymru neu Loegr yr oedd yn arfer ei ddefnyddio fel ei unig neu brif breswylfa.